

В таких іграх дитина самостійно створює образ за допомогою комплексу засобів виразності (інтонація, міміка, пантоміма), виробляє власні дії виконання ролі, виконує який або сюжет із задалегідь існуючим сценарієм, який не є жорстким канонам, а службовцям канвою, в межах якої розвивається імпрровізація (розігрування сюжету без попередньої підготовки). Діти переживають за свого героя, діють від його імені, привносячи в персонаж свою особистість. Саме тому герой, зіграний однією дитиною, буде зовсім не схожий на героя, зіграного іншим.

Процес формування виразності мовлення виступає перед учнями молодшого шкільного віку як особлива область об'єктивних відносин, яку він осягає в процесі практичного використання мови, в деякому розумінні, система мови «витагується дитиною» з промови оточуючих людей. Особлива роль у процесі формування виразності мовлення належить театралізованим іграм, які сконцентрували в собі всю красу і багатство української мови.

Отже, у іграх-драматизаціях удосконалюється звуко-вимова, збільшується словниковий запас молодших школярів, уміння використовувати жести, міміку, інтонацію. Такі ігри сприяють розв'язанню завдань естетичного виховання, формують уміння передавати почуття та вчинки дійових осіб, виражаючи при цьому ставлення дитини до їх моральної суті.

Література

1. Савченко О.Я. Сучасний урок в початкових класах / О. Я.Савченко. – К., 1997. – 256 с.
2. Ушинський К.Д. Вибрані педагогічні твори : [В 2-х т.] / К.Д. Ушинський. - К. : Радянська школа, 1983. - Т.2. - С.454.
3. Ягупов В.В. Педагогіка : [навч. посібник.] / В. В.Ягупов. - К. : Либідь, 2002. - 560 с.

УДК 378: 371.134..373.3.037

Н.В.ЛАЛАК
Мукачівський державний університет

ДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ СВІДОМОЇ ДИСЦИПЛІНИ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

На сьогодні проблема виховання дисциплінованої особистості – одна з фундаментальних проблем етики, філософії, психології та педагогіки. Нова соціально-політична ситуація, з одного боку, вимагає переосмислення мети виховної діяльності педагогів, провідних теоретико-методологічних принципів та критеріїв ефективності змісту, форм і методів виховання, а з другого – призводить до порушення елементарних прав дитини на її розвиток. Повернення до християнських цінностей змінює підходи до виховання дисциплінованості школярів.

Аналіз літературних джерел показав, що на різних етапах розвитку педагогічної науки і практики науковці досліджували проблему дисципліни учнів. Погляд на дисципліну в різні часи змінювався. Але загальні принципи вчення А. Макаренка залишаються і до цього часу актуальними. Педагог зазначав, що для формування дисципліни потрібно розкрити учням теорію

окремих вчинків, наприклад, стриманості, пошани до старих людей, до жінок, дітей, до себе тощо. Спроби здійснити аналіз окремих аспектів проблеми формування дисциплінованості особистості учнів за останні кілька років знаходимо у працях вітчизняних дослідників О. Гончарової, О. Капітан, С. Самаріної, Ж. Стельмашук та ін. Частково особливості виховання дисциплінованості у молодшому шкільному віці розглянуто у статтях А. Яворського. У зарубіжних концепціях дисциплінованість розуміється як одна із сторін процесу адаптації дитини до соціуму. У контексті нашого дослідження заслуговують на увагу думки, висловлені з цього приводу Ж. Піаже. Він, зокрема, виявив той факт, що свідомо дисциплінованість розвивається не як наслідок безпосереднього засвоєння соціального досвіду, а в процесі творчої, активної взаємодії індивіда із соціальним середовищем, з іншими людьми.

Дисципліна, як її розуміє більшість – це слухняність, підпорядкування шкільних порядкам. Учень зобов'язаний слухатися вчителя. Але для чого? Щоб учитель міг учити, щоб клас і кожен із учнів окремо працювали – вчилися і йшли вперед. Отже, сенс дисципліни не в слухняності, а в роботі, у працездатності класу й учня. Дисципліна – це не слухняність, а зосередження. Дисциплінованість дітей, насамперед, характеризується ставленням до вимог дорослих. Належна поведінка починається з слухняності, старанності у дотриманні вимог дорослих, потім у дитини з'являється здатність виконувати дисциплінарні правила самостійно, за власною ініціативою. Згодом, з набуттям досвіду дисциплінованої поведінки, у дітей з'являються можливості регулювати свою поведінку, заздалегідь планувати її, контролювати й оцінювати свої вчинки. Можна умовно визначити такі рівні розвитку дисциплінованості в учнів молодших класів:

1. Готовність сприймати вимоги інших. Цей рівень забезпечує дисципліновану поведінку при наявності вимог і контролю з боку інших;
2. Вищий рівень розвитку дисциплінованості. Характеризується зацікавленістю не тільки у власній дисципліні, а й у добрій поведінці учнів усього класу, що вже є одним з проявів свідомої дисципліни;
3. Найвищий рівень розвитку дисциплінованості. Властивий тим учням, які володіють елементами самодисциплінування. Наявність цих елементів сприяє виявленню самостійності, сталості у поведінці незалежно від обставин.

Перед учителем постає важливе завдання: вирізняти мотив вчинку, роз'яснюючи дитині його сутність і правильність в різних типових життєвих ситуаціях, даючи їй можливість емоційного «переживання» разом із практичним застосуванням отриманих знань. Нерідко зовні однакові вчинки насправді відрізняються один від одного за мотивами, і, навпаки, різні вчинки можуть мати одні й ті самі мотиви. Так, двоє учнів одного віку дисципліновані, але один намагається добре поводитися, усвідомлюючи потребу саме так виконувати свої обов'язки, а другий докладає всіх зусиль, щоб нікому не поступитися першістю.

Педагог був і залишається авторитетною й навіть авторитарною людиною, він може розпоряджатися й командувати, він дійсно керує класом і його

роботою – але керує, залучаючи дітей до роботи, а не придавлюючи неслухняність. Сила репресивного вчителя – у характері, голосі, злому погляді, у владі. Сила справжнього педагога – у майстерності, в умінні залучити кожного, в умінні організувати роботу так, що кожному учневі є справа за його здібностями

Наукові дослідження засвідчують, що впродовж століть склалися різні прийоми виховання дисциплінованості: фізичне покарання, загроза і заборона, вільне виховання, постійна зайнятість у процесі праці, приклад сім'ї, народні традиції, заохочення і покарання, почуття честі і обов'язку, фізична культура і спорт, конструктивний діалог, тісна співпраця, взаємодія сім'ї і школи

Література

1. Богуш А. Взаємозалежність свободи і дисциплінованості: погляд В.О.Сухомлинського // Початкова школа. – 2005. – № 6. – С.7-9.
2. Савчин М. В. Дисциплінованість: смисловий принцип мотиваційної регуляції поведінки особистості / М.В. Савчин // Педагогіка і психологія. – 2006. – № 1. – С. 10-18.
3. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям / В. О. Сухомлинський // Вибрані твори : в 5 т. / ред. кол.: О. Г. Дзевєрін (голова) та ін. – К. : Рад. шк., 1976 – Т. 3. – 279 с.

УДК 372.4.032:373.061

Н. В. ЛАЛАК, Н. ГОНАК
Мукачівський державний університет

ВИХОВНИЙ ВПЛИВ СІМ'Ї НА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА

У сучасному світі зростає розуміння ролі інституту сім'ї як такого, що визначає не тільки долю дитини, а й розвиток суспільства. Взаємодія дитини з батьками є першим досвідом взаємодії з навколишнім світом. Цей досвід закріплюється й формує моделі поведінки з іншими людьми, які передаються від покоління до покоління. Зростання інтересу до проблем родинного виховання в нашій країні пояснюється зміною соціально-економічних умов. Нові ідеологічні орієнтири або повна їх відсутність зумовлюють труднощі у вихованні дітей. Соціально-економічні, демографічні, політико-правові зміни, що відбуваються у нашому суспільстві, актуалізують проблему адаптації української сім'ї до сучасного життя. У сфері сімейних взаєностосунків відбувається модернізація, виникнення нових і втрата застарілих соціальних взірців.

Аналіз сучасного стану виховання дітей в сім'ях дає підстави стверджувати, що існує велика кількість актуальних педагогічних проблем, до яких можна віднести відсутність стратегії та послідовності в методах і принципах виховання, недостатність педагогічної культури, проблеми первинної соціалізації дитини та усвідомлення батьками співвідношення природи і виховання кожної особистості, нестабільність емоцій сімейного спілкування.

Логіка нашого дослідження вимагає з'ясувати сутність поняття «сімейне виховання». Воно трактується як одна з споконвічних форм соціалізації і виховання дітей, що органічно об'єднує об'єктивний вплив культури, традицій,

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>